

LAKIASIAINTOIMISTO

KARI UOTI

HELSINGIN POLIISILAITOS

TUTKINTAPYYNTÖ

Tutkintapyyntön tekijä

Perussuomalaiset rp.

Asiamies ja prosessiosoite

OTT Kari Uoti
Lakiasiaintoimisto Kari Uoti Oy
Itälahdenkatu 15–17, 4. krs
00210 Helsinki
puh. 0500 500 000
kari.uoti@oikeus.pro

Mahdolliset tekijät

Ville Lehmuskoski

Tutkintapyyntö

Tutkintapyyntöön tekijä pyytää kunnioittavasti, että poliisi tutkii, onko Helsingin kaupungin liikennelaitoksen toimitusjohtaja Ville Lehmuskoski yksin tai yhdessä muiden henkilöiden kanssa syyllistynyt seuraavassa asiassa virka-aseman väärinkäyttämiseen, syrjintään ja/tai johonkin muuhun rikokseen.

Tutkintapyyntöön tekijä vaatii tekijälle/tekijöille rangaistusta. Vahingonkorvausvaatimus esitetään myöhemmin tutkinnan edetessä.

Tapahtumista

Perussuomalaiset on tehnyt JCDecaux Finland Oy:n (jäljempänä ”JCDecaux”) kanssa sopimuksen mainoskampanjasta 31.5.2021 – 13.6.2021. Perussuomalaiset on toimittanut JCDecauxille mainosmateriaalia, jota on julkaistu JCDecauxin ja Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (jäljempänä ”HKL”) välisen sopimuksen pohjalta muun muassa HKL:n liikennöintivälineissä ja bussipysäkeillä. JCDecaux Oy ja HKL ovat 7.6.2021 muun muassa Twitterissä tiedottaneet tehneensä yhdessä päätöksen Perussuomalaisten vaalimainoksen poistamisesta. Tiedotteen mukaan mainonnan tulee noudattaa mainonnan eettisiä sääntöjä, eikä mainontaa saa olla harhaanjohtavaa.

JCDecauxin toimitusjohtaja Klaus Kuhanen on julkisuudessa ilmoittanut, että yhtiö oli tietoinen julisteiden sisällöistä etukäteen, eikä yhtiö siinä vaiheessa ollut tullut siihen johtopäätökseen, että mainonnalla rikottaisiin lakia. Mainoksia on aseteltu HKL:n hallinnoimiin kohteisiin JCDecauxin ja HKL:n välisen sopimuksen perusteella. Mainokset olivat paikallaan noin viikon verran kuntavaaleja edeltävänä ajankohtana. Kyseessä olevan Perussuomalaisten vaalimainosjulisteiden poistamisesta HKL:n

hallinnoimista kohteista on sovittu HKL:n ja JCDecauxin välillä, kun mainosjuliste on tullut HKL:n tietoon. Asiassa ei ole tehty HKL:n viranhaltijapäätöstä.

Teonkuvaus

HKL on kunnallinen liikelaitos ja HKL:n toimitusjohtaja on viranhaltija. Julkisen vallan käytön keskeiseen sisältöön kuuluu puuttuminen hallintopäätöksellä tai tosiasiallisella toimella yksityisten oikeusasemaan. Päätös poistaa poliittista mainontaa ei ole kaupallisen palvelun tarjoamista tai tuottamista varsinkaan, kun päätöksellä puututaan poliittisen puolueen tekemisiin ja sananvapauteen. Kyseessä on siten julkisen vallan käyttäminen, jonka lainmukaisuutta tulee arvioida perustuslain, hallintolain ja muiden soveltuvien lakien pohjalta. Toimen ajoittamisen kuntavaaleja edeltävästi voidaan katsoa olevan vaalihäirintää silloin, kun sananvapauden rajoittamiselle perusoikeutena ei ole esitetty lakiin perustuvaa perustetta, joka olisi painavampi kuin sananvapauden ja poliittisen keskustelun vapauden suojaaminen. Mainonnan ei ole väitetty olevan lainvastaista. Kansainvälisen Kauppakamarin ICC:n markkinointisäännöt edellyttävät poliittisen sananvapauden turvaamista.

Mainonnan eettinen neuvosto on päätöksessään MEN 17/2015 lausunut, että Vaalimainonta eroaa sen poliittisen ja aatteellisen tarkoituksen vuoksi muusta mainonnasta. Poliittinen mainonta on aatteellista mainontaa ja näin ollen jää esimerkiksi kuluttajansuojalain sääntelyn ulkopuolelle. Siten vaikka JCDecauxin ja Perussuomalaisten välisessä sopimuksessa olisi edellytetty että mainonta ei ole harhaanjohtavaa ja JCDecaux voisi tällä tavalla perustella päätöstään, tulee asiaa kuitenkin arvioida toisin HKL:n toimitusjohtajan osallistumiseen mainoksen poistamispäätöksentekoon tällä perusteella, koska tällöin toimitusjohtaja on julkista valtaa käyttäessään ja sananvapautta rajoittaessaan tullut käytännössä soveltaneeksi kuluttajansuojalain harhaanjohtavan mainonnan termiä poliittiseen mainontaan, johon käsitettä ei voi soveltaa ja joka ei riitä perusteeksi perusoikeuden rajoittamiselle.

Lehmuskoski on tosiasialliseen julkisen vallankäyttöön perustuvalla toimellaan puuttunut poliittisen puolueen sananvapauteen. Tällaista sananvaputeen kohdistuvaa rajoitusta ei voida tehdä tosiasiallisessa hallintotoiminnassa siten, että taholle, jonka perusoikeuksia on rajoitettu ei anneta asiassa valituskelpoista päätöstä. Lehmuskosken toiminta virkamiesasemassa rikkoo Perustuslain 21 § oikeusturvaa sekä Hallintolain 7 luvun säännöksiä koskien viranomaisen päätöksentekoa. Lehmuskoskelta on pyydetty saada käyttöön asiaa koskeva päätös. HKL:n hallintopäällikkö Jukka Hämäläinen on tämän jälkeen sähköpostitse ilmoittanut, että asiassa ei ole edes olemassa päätöstä, vaan asiasta on sovittu HKL:n ja JCDecauxin välillä. Koska nyt toteutettu tosiasiallinen hallintotoiminta rajoittaa Perussuomalaisten perusoikeuksia ja koskee perustavanlaatuisella tavalla Perussuomalaisten puolueen oikeutta saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva perusteltu päätös, olisi asiassa tullut noudattaa hallintolain 7 luvun säännöksiä koskien mm. kirjallisen päätöksen antamista asiassa. Lehmuskoski on siten toimiessaan kunnallisen liikelaitoksen virkamiehenä rikkonut virkatoiminnassa noudatettavia säännöksiin perustuvan virkavelvollisuutensa käyttäessään julkista valtaa virkatehtävissään. Lehmuskosken toiminnasta on aiheutunut Perussuomalaisille sekä taloudellista vahinkoa että huomattavaa haittaa kuntavaalilyöissä.

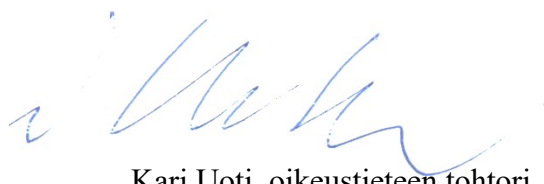
Lehmuskoski ei ole virkatoiminnassaan palvellut Perussuomalaisia yleisesti noudatettavilla ehdoilla. HKL:n Twitterpäivityksessä on vedottu siihen, että vaalimainokset ovat herättäneet yleistä paheksuntaa, mikä on kielletty JCDecaux:n ja HKL:n välisessä sopimuksessa. Lisäksi Twitterpäivityksen mukaan mainonnan tulee noudattaa mainonnan eettisiä sääntöjä eikä maininta saa olla harhaanjohtavaa. Tilanteessa ei kuitenkaan ole kyseessä yhdenvertaisilla perusteilla tapahtuva ns. asiakkaiden valitsemiseen perustuva mainostilan tarjoamatta jättäminen vaan jo julkaistun mainoksen poistaminen. Mainokset olivat paikallaan noin viikon verran vaaleja edeltävänä ajankohtana, mikä osoittaa sekä JCDecaux:n että HKL:n hyväksyneen mainosten julkaiseminen HKL:n

hallinnoimissa kohteissa, ja asettaa kyseenalaiseen valoon HKL:n ja JCDecauxin lausumat koskien mainoksen sisältöä ja mainosten poistamista mainoksen sisällön vuoksi. Mainosten poistamisen taustalla on siten todennäköisesti ollut sisällön sijaan niiden aiheuttama reaktio. Mikäli sisällössä olisi nähty jokin ongelma, on todennäköistä, että mainosta ei olisi hyväksytty esille asetettavaksi ylipäättäen. HKL:n mainonnan ehdoksi ilmoittamaa yleistä paheksuntaa ei voida juuri kuntavaaleja edeltävästi tulkita samalla tavoin kuin tavanomaisessa tilanteessa, jossa vaaleja ei olisi, koska on selvää, että poliittisten mielipiteiden vaihtaminen käy kuumana ennen vaaleja. Mikäli yleinen paheksunta käsitettäisiin voimakkaina vastareaktioina mainontaan, on selvää, että pelkästään poliittista puoluetta vastustavat henkilöt saisivat omia mielipiteitään esittämällä aikaan olosuhteen, jonka katsottaisiin olevan yleistä paheksuntaa ja siten riittävän poliittisen mainonnan poistamiseen. Siten varsinkaan juuri vaaleja edeltävästi voimakkaidenkaan vastareaktioiden esittäminen ei voi olla riittävä peruste tulkita asiaa siten, että mainonnasta esitetyt negatiiviset mielipiteet muodostaisivat väitetyyn yleisen paheksunnan. Se, että vaalimainos on vasta jälkikäteisten negatiivisten reaktioiden jälkeen poistettu, ilmentää, että vaalimainokset on poistettu poliittisen ideologian herättämän vastustuksen vuoksi. Perussuomalaisten puoluetta ei ole palveltu asiassa yleisesti ilmoitetuin ehdoin perustuen Perussuomalaisten poliittiseen mielipiteeseen. Lehmuskosken tosiasiallinen hallintotoiminta on siten ollut syrjivää.

Asiassa tulee edellä kerrotun lisäksi tutkia, onko asiassa pidetty erillään poliittinen ja hallinnollinen toiminta (ts. HKL:n toimitusjohtajan toiminta toimitusjohtajalle kuuluvissa tehtävissä vrt. toimitusjohtajan puoluepoliittisen näkemyksen vaikutus päätöksentekoon), vai onko Lehmuskosken oma puoluepoliittinen kanta vaikuttanut Lehmuskosken toimintaan asiassa ja onko Lehmuskoski siten pyrkinyt haittaamaan Perussuomalaisten vaalityötä ja vaikuttamaan poliittiseen mielipiteenmuodostukseen.

Allekirjoitus

Helsingissä 8. päivänä kesäkuuta 2021

Kari Uoti, oikeustieteen tohtori

Perussuomalaiset ry:n asiamiehenä